

Nr 219.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående förbättring av landsbygdens telefonförhållanden; given Stockholms slott den 22 mars 1946.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Torsten Nilsson.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 22 mars 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, MOSSBERG.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Nilsson.

Genom beslut den 13 oktober 1944 bemyndigade Kungl. Maj:t telegrafstyrelsen att tillkalla högst fem sakkunniga för att inom styrelsen verkställa utredning i fråga om åtgärder till förbättring av landsbygdens telefonförhållanden. Utredningen förutsattes skola närmast ha till uppgift att utforma de villkor, på vilka en utvidgning av de nuvarande frikretsförmånerna kunde genomföras, att företaga en allmän översyn över frisamtalsförhållandena i landet i syfte att införa de förbättringar, vilka kunde befinnas lämpliga och

möjliga med hänsyn till de tekniska och ekonomiska förutsättningarna, att ange under vilka anläggningstekniska förutsättningar och på vilka ekonomiska grunder telegrafverket kunde helt övertaga växlingskostnaderna vid mindre manuella växelstationer samt att i stora drag uppgöra ett tidsschema för genomförande av dessa åtgärder.

Telegrafstyrelsen uppdrog därefter den 7 november 1944 åt en kommitté, benämnd 1944 års telefonkommitté, att verkställa utredningen. Kommittén har den 31 december 1945 till telegrafstyrelsen överlämnat betänkande i frågan.

Betänkandet upptager fyra huvudförslag, nämligen:

1. Utvidgning av frikretsarna.
2. Utökning av frisantalsförmånerna.
3. Ändring av grunderna för ersättning till föreståndare vid manuella växelstationer med 1—34 helårsabonnemang.
4. Driftsåtgärder m. m. vid landsbygdens telefonstationer.

Totalkostnaden för ett genomförande av kommitténs förslag beräknas uppgå till:

	Engångs- kostnad Kronor	Årskostnad Kronor
För utvidgning av frikretsarna	15 000 000	3 000 000
För fritrafik och härför erforderliga nya ledningar	5 455 000	1 693 000
För växlingskostnader vid stationer med 1—34 helårsabonnemang	—	1 597 000
För utökning av öppenhållningstiden vid stationer med 35—99 helårsabonnemang	—	94 000
Summa kronor	20 455 000	6 384 000

Av engångskostnaden beräknar kommittén cirka 2 500 000 kronor falla på budgetåret 1946/47. För de därpå följande tre budgetåren beräknas kostnaden stiga till cirka 4 000 000 kronor per år. För återstående två budgetår sjunker denna kostnad till omkring 3 000 000 kronor per år.

Av årskostnaden beräknas cirka 1 500 000 kronor falla på budgetåret 1946/47. Kostnaden för de närmast därefter följande budgetåren blir beroende av hur snart de för fritrafiken erforderliga ledningarna kunna färdigställas.

En sammanställning av det huvudsakliga innehållet i kommitténs betänkande i vad avser de frågor vilka äro av beskaffenhet att böra underställas riksdagen, nämligen frågorna om utvidgning av frikretsarna, om utökning av frisantalsförmånerna, om utökning av landsledningsnätet och om forcing av automatiseringen på landsbygden, torde såsom *bilaga* få fogas till dagens statsrådsprotokoll.

I skrivelse den 1 mars 1946 har *telegrafstyrelsen*, efter att från vederbörande distriktschefer ha inhämtat yttranden över kommitténs betänkande, framlagt på betänkandet grundade förslag.

Styrelsen har därvid i allt väsentligt anslutit sig till de av kommittén framlagda förslagen men har framhållit, att ett realiserande av desamma i vad de förutsatte utförande av mera omfattande anläggningsarbeten, exempelvis sådana som krävde kablar och större mängder smiden och annan linjemateriel, icke omedelbart kunde komma till stånd, enär såväl telegrafverkets som den svenska industriens resurser redan nu vore utnyttjade till det yttersta. Situationen i fråga om tillgång på materiel hade icke lättat på det sätt man tidigare haft anledning förvänta.

I anslutning härtill erinrar styrelsen om att styrelsen tidigare i olika sammanhang framhållit, hurusom telegrafverkets anläggningsarbeten under krigsåren på grund av bristande tillgång på materiel och arbetskraft icke kunnat hålla jämna steg med utvecklingen av rörelsen. Detta förhållande och den långvariga verkstadskonflikten föregående år hade resulterat i, att reserverna i stationer samt i lokal-, lands- och rikskablar för närvarande vore tagna i anspråk i praktiskt taget full utsträckning. Den bristande tillgången på expeditiionsplatser, kopplingsorgan och ledningar hade medfört så försämrade framkomstmöjligheter och ökade väntetider för samtal samt sådana förseningar vid uppsättning av beställda nya telefoner, att åtgärder så snart som möjligt måste vidtagas för att skänka abonnenterna en fullgod service och därigenom återvinna förkrigstidens standard i fråga om telefonförhållandena i landet. För att nå detta mål krävdes en betydande ökning av anläggningsarbetena under de närmaste åren. I fråga om materiel besvärades telegrafverket av mycket långa leveranstider, och all den materiel, som för närvarande kunde uppbringas, åtginge för att återställa vad som blivit eftersatt under kriget. Dessa arbeten toge likaledes all nu tillgänglig arbetskraft i anspråk.

Den i nämnda syfte redan igångsatta kompletteringen av telegrafverkets anläggningar kunde emellertid, fortsätter styrelsen, på sina håll lämpligen kombineras med arbeten för utvidgning av frikretsarna och anläggning av nya ledningar för fritrafik. Styrelsen ansåge sig därför kunna i viss begränsad omfattning påbörja arbetena härmed redan under budgetåret 1946/47. Så snart förhållandena i avseende å telegrafverkets resurser att utföra ytterligare anläggningsarbeten bleve gynnsammare, borde emellertid arbetena med frikretsutvidgningarna och de för den föreslagna fritrafiken erforderliga ledningarna sättas i gång i större skala. Kommitténs förslag borde sålunda vara det mål, som styrelsen skulle eftersträva att uppnå så snart detta vore möjligt.

Styrelsen framhåller vidare, att det förhållandet, att anläggningsarbetena för genomförande av kommitténs förslag och de efter krigsåren eljest erforderliga arbetena med utvidgning av nät, kablar och stationer kunde och borde samordnas såväl i avseende å planläggning som utförande, gjorde det angeläget att beslut rörande kommitténs förslag fattades redan vid innevarande års riksdag.

I fråga om de olika förslagen har styrelsen anfört följande.

Med hänsyn till den rådande eftersläpningen i fråga om telegrafverkets anläggningsarbeten anser styrelsen sig redan nu böra framhålla, att det icke torde bli möjligt att utföra de med *frikretsutvidgningarna* i hela landet

sammanhängande arbetena inom den av kommittén angivna tidsperioden av sex år. Dessa arbeten kräva betydande mängder materiel för erforderliga blanka ledningar och kablar samt cirka 350 000 dagsverken, och härvid har hänsyn ändock icke tagits till den abonnentökning, som beräknas uppstå i samband med frikretsutvidgningarna.

† En fråga av stor betydelse i detta sammanhang gäller rätten för telegrafverket att uppsätta och bibehålla stolpar på landsbygden. Frågan härom skall närmare utredas, varefter telegrafstyrelsen eventuellt inkommer med förslag i ärendet.

En utvidgning av frikretsarna på av kommittén föreslaget sätt kan komma att avsevärt försvåras i de fall då vägförbindelserna äro dåliga eller då väg icke alls finnes till den plats, där telefonapparaten skall uppsättas. Undantag från regeln att telegrafverket skall utan kostnad för abonnenten anlägga och underhålla ledning inom stationsområdet mellan stationen och abonnentens huvudapparat kunna i dylika fall stundom bliva nödvändiga, särskilt med hänsyn till svårigheterna att mot rimliga kostnader ombesörja underhållet.

I vissa fall kan det bliva nödvändigt kräva att abonnenterna till skäligt pris skola tillhandahålla stolpar, körslor, hantlangning o. d.

Telegrafstyrelsen är fullt medveten om att frikretsutvidgningarna i allmänhet icke bliva räntabla. Med nu gällande frikretsförmåner och längder på abonnentledningarna uppgår anläggningskostnaden för en telefon på landsbygden i genomsnitt till 1 200—1 500 kronor. För en sådan telefon betalar en abonnent i lägsta abonnemangsklassen t. ex. vid av telegrafverket bekostade växelstationer i regel 70 kronor per år, under det att telegrafverkets kostnader för betjäning, amortering, ränta och underhåll uppgå till ett flera gånger större belopp. Vid utvidgning av frikretsarna på föreslaget sätt blir den genomsnittliga längden av abonnentledningarna större, varigenom telegrafverkets kostnader komma att bliva än högre. Enligt styrelsens åsikt bör emellertid den omständigheten, att det här skulle gälla oräntabla anläggningar, icke utgöra hinder för den ifrågasatta lättningen för landsbygdens abonnenter.

I fråga om utökningen av *frisamtalsförmånerna* vill styrelsen under åberopande av vad förut anförts rörande telegrafverkets resurser beträffande utförande av anläggningsarbeten understryka, att vissa större fritrafikförslag, som kräva omfattande kabel- och stolplinjeanläggningar, måste få vänta på sin lösning under en avsevärd tid. Styrelsen syftar härvid i första hand på de fritrafikförslag, som gälla Dalarö, Ljusterö, Gotland, Öland, Marstrand, Orust och Tjörn, Trollhättan, Vänersborg, vissa norrländska områden m. fl.

I vad förslagen avse *utökning av landsledningsnätet och automatisering på landsbygden*, äro de av sådan karaktär, att de endast kunna vidtagas successivt. De härför erforderliga arbetena komma att ingå i det ordinarie arbetsprogrammet.

I detta sammanhang vill telegrafstyrelsen framhålla, att den allmänna telefonstandarden på landsbygden kommer att höjas genom automatiseringen, vilken också utgör förutsättningen för en förbättring av det ekonomiska resultatet av telefonrörelsen på landsbygden.

Engångskostnaden för genomförande av kommitténs förslag, som beräknats till cirka 20 miljoner kronor, varav 15 miljoner för frikretsutvidgningarna och 5 miljoner för nya ledningar, som erfordrades för införande av föreslagen fritrafik, anser telegrafstyrelsen lämpligen böra bestridas med ett särskilt investeringsanslag till förbättring av landsbygdens telefonförhållanden. Kostnaderna för utökning av landsledningsnätet och automatisering på

landsbygden borde däremot i vanlig ordning upptagas i de ordinarie, årliga anslagsäskandena. Med hänsyn till de begränsade möjligheter, som styrelsen enligt vad förut nämnts har att redan under nästkommande budgetår ytterligare öka omfånget av verkets arbeten, finner styrelsen det för budgetåret 1946/47 behövliga anslaget kunna begränsas till 1 500 000 kronor.

Under erinran om att kommittén utgått ifrån att hela den för frikretsutvidgningarna uppstående engångskostnaden skulle bestridas av anslag, som indirekt avskrevs, framhåller styrelsen, att det enligt styrelsens uppfattning föreläge lika stora skäl för indirekt avskrivning av de anslag, som erfordrades för de för fritrafiken nödvändiga ledningarna, enär såväl dessa anläggningar som frikretsutvidgningarna beräknades bli oräntabla. För ifrågasvarande arbeten erforderliga medel borde således icke ingå i det kapital, som skulle förräntas. Detta syfte kunde emellertid även uppnås därigenom, att styrelsen bemyndigades att till telegrafverkets värdeminskningsskonto avsätta ett lika stort belopp som det, vilket förbrukats inom ramen för ett av riksdagen anvisat investeringsanslag till förbättring av landsbygdens telefonförhållanden.

Man måste således räkna med, framhåller styrelsen slutligen i detta sammanhang, att de föreslagna åtgärderna för förbättring av landsbygdens telefonförhållanden komme att medföra en försämring av det ekonomiska resultatet av telegrafverkets rörelse. Detta förhållande, taget tillsammans med de andra faktorer som verkade i samma riktning, nämligen den stigande lönenivån för tjänstemän, arbetare och kontraktsanställd personal, den i varje fall hittills nästan helt uteblivna nedgången i de under kriget uppdrivna materielpriserna samt den nedsättning av inträdesavgifterna, som syntes önskvärd, kunde tänkas komma att leda till nödvändigheten att höja abonnemangsavgifterna, vilka kvarstått oförändrade sedan tiden före kriget.

Telegrafstyrelsen hemställer, såvitt nu är i fråga, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen *dels* att till Telefon- och telegrafanläggningar: Förbättring av landsbygdens telefonförhållanden för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor, *dels ock* att telegrafstyrelsen erhåller bemyndigande att till telegrafverkets värdeminskningsskonto avsätta ett lika stort belopp som det, vilket förbrukats inom ramen för nämnda investeringsanslag.

Utlåtanden i ärendet ha avgivits den 13 mars 1946 av riksräkenskapsverket och den 15 i samma månad av statskontoret.

Riksräkenskapsverket har anfört:

Riksräkenskapsverket finner liksom telegrafstyrelsen klart, att medel för finansiering av engångsutgifter av nu ifrågasvarande karaktär skola anvisas å investeringsanslag. Vidare finner riksräkenskapsverket sannolikt, att de åtgärder, som vidtagas för förbättring av landsbygdens telefonförhållanden, bli relativt kostsamma i förhållande till den inkomst som kan väntas inflyta från de delar av landet som på detta vis erhållit förbättrade telefonförhållanden. Det är sålunda troligt, att dessa åtgärder komma att påverka telegrafverkets överskott i ogymsam riktning. Emellertid måste kommunikationsföretag i allmänhet räkna med att de stora inkomsterna inflyta från

trafiknätets centrum och att de yttersta förgreningarna av trafiknätet taga förhållandevis höga kostnader i förhållande till de belopp, varmed dessa förgreningar direkt bidraga till trafiknätets inkomster. Detta innebär emellertid icke, att man behöver betrakta dessa yttersta förgreningar av trafiknätet såsom en ekonomisk enhet för sig och bedöma avskrivningsproblemet därefter. Det måste nämligen anses obestriddigt, att olika delar av ett trafiknät var för sig giva mycket olika resultat men att de dock utgöra ett nödvändigt komplement till varandra och att följaktligen också trafiknätet i dess helhet bör betraktas såsom en ekonomisk enhet. De åtgärder, som vidtagas för att förbättra telefonförhållandena på landsbygden, torde tillika vara ägnade att öka telefonens användbarhet för landet i dess helhet. Riksräkenskapsverket finner det därför icke påkallat att, oaktat dessa telefontätets yttersta förgreningar bli förhållandevis dyrbara, i avskrivningshänseende behandla dem på annat sätt än telefontätet i dess helhet. Kostnadsökningen bör även ses i belysning av planerna på ökad användning av trådradio.

Då vidare även efter nu föreslagna nyinvesteringar det å telegrafverkets fond redovisade kapitalet fortfarande lärer komma att lämna mer än normal avkastning, saknas anledning att anvisa avskrivningsmedel å anslag under driftbudgetens avskrivningshuvudtitel.

Med åberopande av vad sålunda anförts anser sig riksräkenskapsverket kunna förorda, dels att de engångskostnader, varom i den nu gjorda framställningen är fråga, finansieras med investeringsmedel, dels ock att avskrivning av sålunda gjorda investeringar regleras över telegrafverkets driftkostnadsstat samt i vanlig ordning fördelas å det antal budgetår, som svarar mot anläggningarnas beräknade livslängd.

Statskontoret har framhållit, att då de föreslagna åtgärderna till förbättring av telefontätet å orter, där detsamma vore glesare förgrenat, komme nätet i dess helhet till godo, kunde frågan om åtgärdernas räntabilitet ej bedömas med uteslutande hänsyn till storleken av de inkomster, som kunde beräknas inflyta från vederbörande ort. Eventuell avskrivning av utgifter av ifrågavarande slag borde av motsvarande skäl verkställas å nätet i dess helhet och ej avse viss eller vissa delar av detsamma. Den nu ifrågavarande utgiften syntes ej vara av den storleksordningen, att dylik avskrivning vore motiverad. Statskontoret finge därför avstyrka telegrafstyrelsens framställning i vad den gällde frågan om avsättning till värdeminskningsskonto av för förbättring av landsbygdens telefonförhållanden förbrukade investeringsmedel.

*Departements-
chefen.*

Under de senaste två årtiondena har telegrafstyrelsen vid upprepade tillfällen vidtagit olika åtgärder för att utjämna den skillnad i telefonkostnader och förmåner, som förefinnes mellan å ena sidan landsbygden och å andra sidan städer och samhällen. Dessa åtgärder ha i huvudsak inneburit en upp-
mjukning av de villkor, på vilka nya telefonstationer skola få anläggas, anordnandet av s. k. fristående samtalsstationer i glest befolkade delar av landet, utvidgning av frikretsarna, varmed förstås de områden kring stationerna inom vilka telegrafverket anlägger och underhåller abonnentledningar utan särskild kostnad för abonnenterna, nedsättning av inträdes- och abon-

nemangsavgifterna för förhyrd ledning utanför frikrets samt ökad natt-öppenhållning vid telefonstationerna.

Trots de sålunda vidtagna åtgärderna äro kostnaderna för telefon på landsbygden i många fall alltjämt större än motsvarande kostnader i städer och samhällen. Krav på ytterligare utjämning av telefonkostnaderna ha också under senare år vid flera tillfällen, bland annat motionsledes, blivit framförda i riksdagen. Önskemålen ha därvid framför allt avsett dels ytterligare frikretsfrimåner genom befrielse från inträdes- och abonnemangsavgift för ledning, som sträcker sig utanför två kilometer från telefonstationen, dels ökade frisantalsmöjligheter.

Under krigsåren har det på grund av den begränsade tillgången på såväl arbetskraft som materiel icke varit möjligt att vidtaga några särskilda åtgärder utöver den år 1935 beslutade utvidgningen av frikretsarna för att underlätta utbredningen av telefonen på landsbygden. Tvärtom har det varit nödvändigt att generellt höja inträdesavgifterna för huvudabonnemang och abonnentledningar för att därigenom begränsa abonnenttillströmningen.

Sedan kriget nu är slut och man kan hoppas på bättre tillgång på åtminstone materiel, har frågan om vidtagande av åtgärder i syfte att underlätta för befolkningen på landsbygden att anskaffa telefon blivit mera aktuell.

Att dylika lättnader äro berättigade ligger utom allt tvivel. Ju mera avses man bor desto sämre äro som regel väggkommunikationerna, och det är då än mera behjärtansvärt, att isoleringen kan brytas med telefonens hjälp. Att avgifterna för telefonanläggningar till avlägset liggande platser icke förslå att lämna någon avkastning på anläggningskapitalet eller ens att helt täcka underhålls- och driftkostnaderna får icke tillmätas avgörande betydelse.

Därjämte bör bemärkas, att telefonen på landsbygden är till nytta ej en dast för den därstädes boende befolkningen utan även för de tätare bebyggda orternas abonnenter, som därigenom få en större räckvidd för sina telefoneringsmöjligheter.

I likhet med 1944 års telefonkommitté och telegrafstyrelsen ansluter jag mig därför till den uppfattningen, att telegrafverket, där särskilda skäl icke föranleda undantag, på av telegrafstyrelsen fastställda villkor utan kostnad för abonnenten skall anlägga och underhålla ledning mellan stationen och abonnentens huvudapparat inom ett för varje station av telegrafstyrelsen fastställt område, som benämnes stationsområde.

Frågan om en för abonnenterna fördelaktigare indelning av landet i taxeområden, d. v. s. områden, inom vilka abonnenterna äga rätt att utväxla mellanortssamtal utan särskild periodavgift, äger intimt samband med telegrafverkets ekonomi. Den taxeområdesindelning, som första gången genomfördes år 1916, tog bland annat sikte på att abonnent som regel skulle utan särskild periodavgift kunna komma i telefonförbindelse med ort, som utgjorde centrum för bygden och som kunde tillhandahålla allehanda förnödenheter och där järnvägsstation fanns. På många håll voro emellertid avståndet alltför stora för att denna princip konsekvent skulle kunna följas. Bety-

dande jämkningar ha emellertid efter hand vidtagits i den ursprungliga taxeo-
områdesindelningen, vilket bland annat framgår av det förhållandet, att
antalet taxeområden nu utgör 235 mot 274 år 1916.

Under de gångna åren ha på skilda håll i landet de allmänna trafikvä-
garna ändrats genom att nya orter blivit centralpunkter för sina respektive
områden. Härtill kommer att betingelserna för billigare mellanortssamtal
ökats genom automatisering av hela områden.

Att fastställa fritrafiksförmåner som tillgodose alla önskemål och intressen
från abonnenternas sida är ur ekonomisk synpunkt ogörligt. Det förslag, som
framlagts av 1944 års telefonkommitté och som biträtts av telegrafstyrelsen,
är emellertid av mycket genomgripande natur för de ur olika synpunkter
sämst lottade delarna av landet. Jag vill framhålla, att ett genomförande av
förslaget icke på något håll skulle leda till försämring av nuvarande fritra-
fiksförmåner men skulle bereda många abonnenter avsevärda förbättringar.
Jag vill vidare framhålla, att fritrafiksfrågorna i och med automatiseringen
av hela områden, varvid den kortväga rikstrafiken kommer att avvecklas på
automatisk väg, få en naturlig lösning och att det särskilt med hänsyn till
telegrafverkets ekonomi knappast synes lämpligt att i större utsträckning
än som föreslagits utöka fritrafiksförmånerna. Exempelvis föreligga icke
ekonomiska möjligheter att gå så långt som från vissa håll ifrågasatts, nämligen
att utvidga fritrafiksförmånerna till att omfatta fria samtal inom varje
län. En sådan åtgärd skulle för övrigt på många håll icke tillgodose önske-
målen, enär intressena i många fall, speciellt i gränstrakterna mellan två län,
äro riktade till plats i det angränsande länet. Enligt en av 1944 års telefon-
kommitté gjord utredning utväxlas ungefär 60 procent av alla rikssamtal å
avstånd understigande 90 kilometer. Bruttoinkomsten av dessa samtal upp-
går till ej mindre än omkring 27 miljoner kronor per år.

I anslutning till vad telefonkommittén och telegrafstyrelsen föreslagit an-
ser jag mig kunna förorda sådana åtgärder, att alla abonnenter få möjlighet
att utan särskild avgift telefonledes komma i förbindelse med den plats, som
i detta sammanhang kan betraktas som huvudort för bygden. Då denna möj-
lighet som regel redan nu föreligger för de södra och mellersta delarna av
landet samt för kusttrakterna i Norrland, skulle utvidgningen få betydelse i
första hand för Norrlands gränstrakter och obygdar. Emellertid avser försla-
get även ökade möjligheter för landsbygdsbefolkningen överhuvud taget att
avgiftsfritt samtala med abonnenter å plats, där vederbörande präst, provin-
sialläkare, veterinär och landsfiskal är bosatt, varjämte betydligt vidgade
frisamtalsförmåner skulle beredas abonnenterna i Stockholms skärgård, på
Gotland, Öland, Orust och Tjörn samt i Marstrand.

Utvidgningen av frikretsarna och de utökade frisamtalsförmånerna ha be-
räknats draga i engångskostnader omkring 15 000 000 kronor respektive
5 500 000 kronor. De årliga utgifterna, huvudsakligen i form av inkomstbort-
fall, ha uppskattats till omkring 3 000 000 kronor respektive 1 700 000 kro-
nor. Såsom telegrafstyrelsen framhållit torde engångskostnaderna icke kun-
na förräntas. Styrelsen har därför förutsatt, att särskilda investeringsmedel
skulle anvisas till förbättring av landsbygdens telefonförhållanden och att

dessa medel, i den mån de användas, skulle omedelbart avskrivnas genom avsättning av motsvarande belopp till värdeminskningskonto.

Riksräkenskapsverket anser i likhet med telegrafstyrelsen, att de engångskostnader, varom här är fråga, böra finansieras med investeringsmedel. Där emot finner riksräkenskapsverket anledning saknas att i avskrivningshänseende behandla dessa investeringar på annat sätt än investeringar för telefonnätet i övrigt. Ämbetsverket anser nämligen, att den omständigheten att landsbygdens telefonnät drager förhållandevis höga kostnader i jämförelse med de belopp, som inflyta därifrån, icke bör medföra, att man behöver betrakta dessa yttre förgreningar av trafiknätet såsom en ekonomisk enhet för sig och bedöma avskrivningsproblemet därefter. Statskontoret har givit uttryck åt samma uppfattning. Även jag delar densamma. Ehuru olika delar av telefonnätet var för sig kunna ge mycket olika resultat, ha de dock hittills ansetts utgöra ett nödvändigt komplement till varandra, och nätet i dess helhet har följaktligen betraktats såsom en ekonomisk enhet. Det synes icke vara nödvändigt att vid genomförandet av nu föreliggande förslag anlägga andra synpunkter på frågan, särskilt som de föreslagna åtgärderna ej torde komma att i högre grad påverka det hittills mycket goda ekonomiska resultatet av telegrafverkets rörelse samt åtgärderna i fråga äro ägnade att öka telefonens användbarhet för landet i dess helhet. De härmed förenade utgifterna böra även, såsom riksräkenskapsverket framhållit, ses i belysning av planerna för ökad användning av trådradio. Jag anser mig sålunda böra förorda, att avskrivning av de för bestridande av engångskostnaderna erforderliga investeringsmedlen regleras över telegrafverkets driftkostnadsstat med hänsynstagande till den beräknade livslängden hos de ifrågavarande anläggningarna.

Telefonkommittén har beräknat, att för utvidgning av frikretsarna skulle åtgå en tid av sex år. De utökade frisantalsförmånerna ha förutsatts skola beredas i den mån erforderliga ledningar hinna färdigställas. Då det på många håll erfordras vidlyftiga kabelanläggningar, har kommittén framhållit, att ökningen av fritrafiken icke kan helt genomföras ännu på många år.

Såsom torde vara allmänt bekant, har telegrafverkets anläggningsarbeten under krigsåren på grund av bristande tillgång på material och arbetskraft icke kunnat hålla jämna steg med utvecklingen av rörelsen. Detta förhållande och den långvariga verkstadskonflikten föregående år ha resulterat i, att reserverna i stationer samt i lokal-, lands- och rikskablar för närvarande äro tagna i anspråk i praktiskt taget full utsträckning. Den bristande tillgången på expeditionsplatser, kopplingsorgan och ledningar har medfört så försämrade framkomstmöjligheter och ökade väntetider för samtal samt sådana förseningar vid uppsättning av beställda nya telefoner, att åtgärder i första hand måste vidtagas för att så snart som möjligt skänka abonnenterna en fullgod service och därigenom återvinna förkrigstidens standard i fråga om telefonförhållandena i landet. För att nå detta mål kräves en betydande ökning av anläggningsarbetena under de närmaste åren. I fråga om materiel besväras telegrafverket av mycket långa leveranstider, och all den materiel, som för närvarande kan uppbringas, åtgår för att återställa vad

som blivit eftersatt under kriget. Dessa arbeten taga likaledes all nu tillgänglig arbetskraft i anspråk.

Mot bakgrunden av dessa förhållanden ligger det i sakens natur, att ett genomförande av åtgärderna för utvidgningen av frikretsarna och frisamtalsförmånerna är ett arbete på lång sikt, vilket måste stå tillbaka för det ordinarie anläggningsarbetet. Telegrafstyrelsen har emellertid förklarat, att redan igångsatta kompletteringar av telegrafverkets anläggningar på sina håll lämpligen kunde kombineras med arbeten för utvidgning av frikretsarna och anläggning av nya ledningar för fritrafik. I anslutning härtill har styrelsen föreslagit, att för budgetåret 1946/47 ett anslag å 1 500 000 kronor måtte anvisas för påbörjande i viss begränsad utsträckning av arbetena för förbättring av landsbygdens telefonförhållanden. Då enligt vad jag förut uttalat ifrågavarande investeringar i avskrivningshänseende torde böra behandlas på vanligt sätt, synas tillräckliga skäl icke föreligga för anvisande av investeringsmedlen under särskild anslagsrubrik, utan utgifterna torde böra bestridas från vederbörliga anslag under rubriken Telefon- och telegrafanläggningar. Med hänsyn till storleken av de anslag, som för nästa budgetår anvisats till telefon- och telegrafanläggningar, torde i detta sammanhang några ytterligare medel icke behöva äskas för att bestrida de kostnader, som under nästa budgetår kunna uppkomma i anledning av åtgärder för en förbättring av landsbygdens telefonförhållanden. Skulle det längre fram under budgetåret visa sig, att en förstärkning av anslagen till telefon- och telegrafanläggningar skulle vara erforderlig, lär det få ankomma på telegrafstyrelsen att i sinom tid därom göra framställning hos Kungl. Maj:t.

Vad slutligen angår frågorna om en utökning av landsledningsnätet, varigenom snabbare framkomstmöjligheter skulle erhållas för samtal inom taxedområdena, och om en forcering av automatiseringen av telefonstationerna på landsbygden, torde böra erinras, att även dessa arbeten endast kunna vidtagas successivt och att de ingå i telegrafverkets ordinarie arbetsprogram.

Då de åtgärder, vilkas successiva genomförande jag i det föregående förordat, innebära en utvidgning av användningsområdet för de av riksdagen anvisade anslag, från vilka åtgärderna äro avsedda att bekostas, lär frågan om deras vidtagande böra underställas riksdagen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det föregående anförts låta vidtaga åtgärder för förbättring av landsbygdens telefonförhållanden.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

F. Wessberg.

Bilaga.

Sammanställning

av förslag till åtgärder för förbättring av landsbygdens telefonförhållanden, avgivet av 1944 års telefonkommitté.

Utvidgning av frikretsarna.

Sedan telegrafverket numera vid varje station anordnar frikrets — d. v. s. ett område omkring stationen, inom vilket telegrafverket utan kostnad för abonnenten anlägger och underhåller ledning från stationen till abonnentens huvudapparat — har kostnaden för anskaffande av telefon på landsbygden avsevärt nedbringats. Frikretsen vid en telefonstation på landsbygden omfattar för närvarande som regel en cirkelyta med centrum förlagt till telefonstationen och med 2 km radie. Det område omkring en station, som utgör dennas abonnentområde, det s. k. stationsområdet, är praktiskt taget alltid större — i vissa delar av landet betydligt större — än frikretsområdet. Sådan abonnent på landsbygden, som är bosatt i den yttre delen av stationsområdet, kan för sin telefon behöva en ganska lång ledning och för denna få vidkännas kostnader, som i många fall äro mycket betungande. Att införandet av lättnader i detta avseende är motiverat ligger utom allt tvivel. Ju mera avsidet man bor desto sämre äro som regel vägkommunikationerna, och det är då än mera behjärtansvärt, att isoleringen kan brytas med telefonens hjälp. Att telefonanläggningarna till avlägset boende abonnenter icke i och för sig kunna lämna någon avkastning på anläggningskostnaden eller ens betala underhålls- och driftskostnader får icke tillmätas avgörande betydelse. Kostnaderna härför få bäras av det allmänna, varvid anläggningskostnaderna lämpligen böra tagas av anslag som omedelbart böra avskrivas, medan kostnaderna för underhåll och drift för enkelhetens skull avföras bland telegrafverkets driftskostnader.

Därjämte bör bemärkas, att telefonen på landsbygden ej endast är till nytta för den därstädes boende befolkningen utan även för de tätare bebyggda orternas abonnenter, som därigenom få en större räckvidd för sina telefoniemöjligheter.

Krav på utvidgning av frikretsarna ha vid olika tillfällen framförts dels i riksdagen, senast år 1944 i likalydande motioner av herr Mannerskantz m. fl. i första kammaren (nr 262) och av herr Janson i Frändesta m. fl. i andra kammaren (nr 423), dels från allmänheten i framställningar till telegrafstyrelsen och andra telegrafverkets tjänsteställen.

Kommittén, som anser att dessa krav böra tillgodoses, föreslår, att frikretsarna utvidgas till att som regel omfatta hela stationsområdet.

Kommittén framhåller, att skäl synes föreligga att i vissa fall undantaga del av stationsområde från förmånen av fria ledningar. Kommittén syftar bland annat på sådana fall, då det gäller anordnande av telefonabonnemang för avlägset liggande jakt- och sportstugor och liknande. Kommittén anser, att det icke kan vara skäligt och icke heller i samhällets intresse att i dylika fall på statens bekostnad anlägga långa dyrbara telefonledningar.

Om telegrafverket på sätt här ovan anförts utan särskild kostnad för abonnenterna anlägger och underhåller ledning mellan station och abonnentens

huvudapparat, böra abonnenterna enligt kommitténs uppfattning vara skyldiga att uppfylla vissa av telegrafverket ställda villkor.

För det första bör telegrafverket äga bestämma till vilken station ledningen skall ingå. Ledningen skall sålunda, för att vara fri, ingå till station inom abonnentens eget stationsområde. Kräver abonnenten anslutning till annan station, bör detta dock efter prövning i varje särskilt fall kunna medgivas på av styrelsen fastställda villkor. Den årliga avgiften för ledningen bör därvid bestämmas med hänsyn till telegrafverkets verkliga kostnader och icke till nuvarande belopp, 14 kronor per km, vilken låga taxa införts uteslutande för att underlätta telefonens spridning på landsbygden och vilken även den får anses utgöra ett slag av frikretsformån. Den nuvarande, under telegrafverkets självkostnader liggande avgiften är icke motiverad, om telegrafverket utan särskild avgift tillhandahåller ledning till det egna stationsområdets station.

Avlägset boende abonnent bör vara skyldig att upplåta sin telefonapparat åt allmänheten mot viss begränsad avgift, vilken abonnenten får behålla som hjälp till abonnemangavgiften för apparaten.

Telegrafverket bör vidare förbehållas rätt att på en abonnentledning intaga ytterligare en eller flera abonnentapparater resp. att använda ledningen som anslutningsledning till en eventuell växelstation på orten.

Som villkor för att telegrafverket skall övertaga kostnaderna för anläggning och underhåll av abonnenternas ledningar bör vidare gälla, att samtliga abonnenter vid stationen utan ersättning — såsom nu gäller vid anordnande av frikrets — överlåta dem tillhöriga stolplinjer och ledningar till telegrafverket.

Kommittén föreslår dessutom, att telegrafverket bör tillförsäkras generell rätt att uppsätta och bibehålla telefonstolpar på landsbygden.

En utvidgning av frikretsarna till att som regel omfatta hela stationsområdet beräknas bland annat leda till nyteckning av en del säsongabonnemang (tillfälliga abonnemang) till avlägset belägna sommar- och sportstugor o. d., dit telegrafverket nu icke har ledning. Dylika abonnemang bereda i allmänhet telegrafverket stora kostnader och små inkomster. För att eliminera risken för alltför stora förluster i dessa fall föreslår kommittén, att särskild avgift skall uttagas för ledning till sådant abonnemang, när för ledningen erfordras ny stolplinje eller ny vattenkabel.

Kostnaderna för en utvidgning av frikretsarna under angivna villkor har av kommittén beräknats till

engångskostnader	kronor 15 000 000
årskostnader	» 3 000 000.

Utökning av frisamtalsformånerna.

Vid 1916 års telefontaxereform indelades landet i 274 taxeområden, d. v. s. områden inom vilka abonnenterna få utväxla vanliga mellanortssamtal utan att för dessa erlägga särskild periodavgift. Sedan dess har vid flera tillfällen revidering av taxeområdesindelningen företagits, varvid antalet taxeområden minskats genom sammanslagning av angränsande mindre områden eller uppdelning av sådana på kringliggande områden. Hela antalet taxeområden utgör för närvarande 235. Dessa områden äro av mycket växlande storlek, såväl i avseende på areal som abonnentantal. Det till ytan största området är Kiruna taxeområde med en areal av ca 12 700 km², det minsta Marstrands med en areal av 8 km². Storleken är i medeltal 1 750 km². Stockholms taxeområde har det största antalet abonnenter (256 692 den 1 januari 1945). Det minsta antalet finnes i Borkans taxeområde med endast 8 abonnenter. Härvid är dock att märka, att abonnemangavgiften är högre inom

vissa taxeoråden, nämligen Stockholms och Södertälje, som äro sammanförda till ett fritrafiksområde, Malmö, Lunds, Eslövs och Trelleborgs taxeoråden, som äro sammanförda till ett annat fritrafiksområde, Hälsingborgs, Landskrona, Ängelholms och Klippans taxeoråden, vilka äro sammanförda till ett tredje fritrafiksområde, samt Göteborgs taxeoråde. Inom dessa områden ha abonnenterna rätt att utväxla vanliga mellanortssamtal inom hela området utan särskild periodavgift. Abonnenterna inom Dalarö och Ijusterö taxeoråden i Stockholms skärgård ha medgivits att under vinterhalvåret, då trafiken icke är så stor som under sommarhalvåret, utväxla fria samtal inom hela Stockholms fritrafiksområde mot att under denna tid erlägga den högre abonnemangsavgift, som betalas inom fritrafiksområdet. Denna avgift är för närvarande i lägsta abonnemangsklassen 20 kronor per kvartal, under det att motsvarande avgift i övriga delar av landet är 17 kronor 50 öre per kvartal, i båda fallen vid s. k. taxa-I-stationer, d. v. s. stationer, där telegrafverket bestrider kostnaderna för lokal och betjäning.

Vid utformningen av taxeoråderna år 1916 tog man i huvudsak sikte på, att en abonnent som regel skulle utan särskild periodavgift kunna komma i telefonförbindelse med ort, som utgjorde centrum för bygden och som kunde tillhandahålla allehanda förnödenheter och där järnvägsstation fanns. På många håll voro emellertid avstånden alltför stora för att denna princip konsekvent skulle kunna följas. Den år 1916 tillämpade principen för utformningen av taxeoråderna bör fortfarande gälla.

Att en viss uppmjukning av taxebestämmelserna för abonnenter bosatta i gränstrakterna mellan två taxeoråden är motiverad har alltid ansetts klart. En sådan uppmjukning infördes redan år 1916 och har sedan ytterligare utvidgats, bland annat genom de år 1920 införda s. k. fritrafiksområdena inom de tätast bebyggda delarna i landet samt den ovan nämnda sammanslagningen av taxeoråden. Sedermera har vid skilda tillfällen, senast år 1930, en mera omfattande revidering av fritrafikförhållandena i gränstrakterna företagits. Därjämte ha tid efter annan efter framställning i varje särskilt fall mindre justeringar företagits.

Vid bedömning av möjligheten att medgiva utväxling av samtal mellan olika orter utan erläggande av periodavgift måste man förutom till allmänhetens önskemål taga hänsyn även till den ekonomiska sidan av saken. De faktorer, som därvid spela in, äro i huvudsak följande.

Om särskilda periodavgifter icke uttagas för samtalen, blir samtalsmängden självfallet större än vid avgiftsbelagd trafik. Som regel torde man få räkna med en fördubbling eller mera av trafiken. Denna ökade trafikmängd kräver flera ledningar, eftersom samtalen i annat fall icke skulle kunna komma till stånd utan orimligt långa väntetider. Ofta kan en dylik utökning av ledningsantalet icke erhållas med bibehållande av blanka ledningar, utan kablar måste i stället utläggas. Motsvarande blir förhållandet, om det redan finns kablar men antalet reserver i dessa är otillräckligt. Den nödvändiga utökningen av ledningsantalet kräver alltså investering av nytt kapital, som skall förräntas och amorteras, vartill även komma kostnaderna för underhåll av de nya ledningarna. Övergången från avgiftsbelagd till avgiftsfri trafik medför samtidigt minskade inkomster genom att periodavgifterna bortfalla.

Å andra sidan uppstår genom borttagande av avgiften en besparing därigenom, att själva expeditionen av samtalen blir enklare och dessutom bortfalla kostnaderna för sortering av samtalsspecifikationerna på olika abonnenter, sammanräkning av avgiftsbeloppen o. s. v. Inkomsterna komma dessutom att i viss mån ökas därigenom, att de avgiftsfria samtalen inräknas i det samtalsantal, efter vilket abonnemangsavgiften bestämmes. Företagna undersökningar ha emellertid givit vid handen, att sistnämnda inkomstök-

ning blir mycket blygsam, beroende på att flertalet abonnenter icke utnyttja hela det för deras abonnemangsavgift fastställda högsta tillåtna samtalsantalet och följaktligen ha möjlighet att utan avgiftsförhöjning utväxla ett större antal samtal.

Avgörandet av i vilken utsträckning fritrafik skall kunna medgivas blir uppenbarligen en bedömningsfråga, där de ovan angivna faktorerna få vägas mot varandra. Härvid kommer det avstånd, det i varje fall gäller, att få avgörande betydelse. Ju kortare ledningarna äro, desto mindre roll spela också kostnaderna för den behövligen utökningen av ledningsantalet, och ju längre ledningar det blir frågan om, desto ofördelaktigare ställer sig fritrafiken ur ekonomisk synpunkt.

I flertalet andra länder tar man ut särskild periodavgift för ett samtal, så snart det utväxlas mellan olika stationer överhuvud taget. I vårt land har man emellertid ansett sig kunna medgiva, att samtal få utväxlas utan periodavgift å kortare mellanortsledning. Skälet härtill har varit, att kostnaderna för expedition och bokföring av varje samtal för sig äro så pass stora, att avgiftsbelagd trafik icke skulle löna sig med så låga avgifter, som på dessa korta avstånd skulle kunna komma i fråga. Med hänsyn till allmänhetens önskemål har man emellertid hos oss även gått utöver den gräns, där avgiftsbeläggning av varje samtal skulle kunna vara ekonomiskt mera fördelaktigt för telegrafverket än fritrafik. Härav följer att ytterligare utvidgningar icke utan allvarligt men för verkets ekonomi kunna göras alltför omfattande. Exempelvis föreligga icke ekonomiska möjligheter att tillmötesgå det förslag om medgivande av fria samtal inom varje län, som framkommit i riksdagen. Upplýsningsvis kan nämnas, att ungefär 60 % av alla rikssamtal utväxlas å avstånd understigande 90 km och att bruttoinkomsterna av dessa samtal uppgå till ej mindre än ca 27 miljoner kronor per år.

Det är emellertid uppenbart, att uttagande av periodavgift för varje samtal på sina håll blir mycket betungande för abonnenterna, något som särskilt gäller vissa delar av den svenska landsbygden. Utvidgning av fritrafiken bör därför genomföras, även om den medför ekonomisk förlust för telegrafverket. Av vad som ovan anförts framgår emellertid, att denna utvidgning endast kan givas begränsad räckvidd och följaktligen måste inskränkas till de fall, då utvidgade frisantalsförmåner kunna anses vara i alldeles särskilt hög grad motiverade.

Förslag om utvidgade frisantalsförmåner ha vid upprepade tillfällen motionsvis framförts i riksdagen, senast år 1944. Önskemål om förbättrade frisantalsförhållanden inkomma därjämte tid efter annan till telegrafstyrelsen från olika kategorier av abonnenter, icke minst från abonnentierna på landsbygden. Landsbygdsabbonenterna intaga i avseende å frisantalsförmånerna icke samma gynnsamma ställning som abonnenterna i städer och större samhällen. De sistnämnda kunna i stor utsträckning komma i telefonförbindelse med affärer, myndigheter o. d. endast genom att utväxla lokalsamtal, som erhållas utan väntetid och självfallet utan särskild avgift. För en stor del av landsbygdsabbonenterna ställer sig saken annorlunda, vilket också ofta understrukits i framställningarna om utökade frisantalsförmåner. Landsbygdsabbonenterna måste i motsvarande fall ofta använda sig av mellanortssamtal, vilka i icke ringa utsträckning äro förenade med väntetider eller särskild periodavgift eller bådadera.

Kommittén anser det angeläget, att abonnenterna på landsbygden skola få möjlighet att utan särskild avgift telefonledes kunna komma i förbindelse med en plats, som kan betraktas som huvudort för bygden. Detta önskemål är visserligen som regel redan nu uppfyllt för de södra och mellersta delarna av landet samt för kusttrakterna i Norrland, medan förhål-

landena i detta avseende enligt kommitténs uppfattning icke äro tillfredsställande för Norrlands gränstrakter och obygdar. Den glesa bebyggelsen och de stora avstånden i dessa trakter kräva åtgärder i taxeutjämnande syfte av helt annat slag än för det övriga Sverige. Kommittén har också föreslagit fritrafik för berörda områden i proportionsvis större omfattning än för landet i övrigt, och förslaget på denna punkt innebär i icke ringa utsträckning sammanslagning av angränsande taxeområden till ett taxeområde eller fritrafik mellan hela taxeområden. Det förstnämnda förfaringssättet har använts i sådant fall, då taxeområdets indragning icke medför någon väsentlig ändring av rikssamtalstaxan, såsom exempelvis vid sammanslagning av Tjåmotis taxeområde med Jokkmokks taxeområde samt Karesuando taxeområde med Vittangi taxeområde. När en indragning av ett taxeområde åter skulle medföra så avsevärda ändringar i rikstaxorna, att vidlyftiga särbestämmelser skulle bliva nödvändiga för att abonnenterna icke skulle få vidkännas ökning av avgifterna för rikssamtal med andra taxeområden, har det andra förfaringssättet valts. Så har fritrafik exempelvis föreslagits mellan Haparanda och Övertorneå samt mellan Kalix och Morjärvs taxeområden, vilka på grund av nyssnämnda skäl böra bibehållas som taxeområden. Kommittén föreslår sammanslagning av angränsande taxeområden i 14 fall och fritrafik mellan hela taxeområden (med bibehållande av taxeområdena) i 13 fall.

På landsbygden intaga abonnenterna i gränstrakterna mellan taxeområdena en särställning såtillvida att sistnämnda abonenters intressen helt naturligt äro riktade förutom till eget taxeområde även till närbelägna stationer inom angränsande taxeområde. Anledningarna härtill kunna vara många, t. ex. handelsförbindelser, kommungemenskap eller att traktens myndighetspersoner ha sin stationeringsort på plats inom det angränsande taxeområdet. Åtgärder i taxeutjämnande syfte ha under årens lopp vidtagits i betydande omfattning för gränstrakterna mellan taxeområdena, där fritrafik införts på många håll i landet. Kommittén har vid sitt övervägande i denna del av förevarande fråga funnit skäl tala för att en abonnent som regel skall kunna utväxla samtal utan särskild periodavgift, förutom inom egen kommun, även med station å plats, där vederbörande präst, provinsialläkare, veterinär och landsfiskal är placerad. Som dessa i regel äro bosatta i större samhällen, tillgodoses härigenom även önskemålet om fria samtal till plats dit handelsförbindelserna äro mera livliga. Fritrafik inom kommunen kan i regel ordnas utan större svårigheter. Däremot har det av ekonomiska och andra skäl, exempelvis på grund av litet trafikintresse eller på grund av att myndighetspersonen ifråga bor utanför eller i utkanten av sitt verksamhetsområde, visat sig icke vara möjligt att undantagslöst föreslå fritrafik i de övriga fallen.

Av alldeles speciellt slag är frågan om fritrafik för vissa av landets öar. Vid upprepade tillfällen ha önskemål framförts om att Gotland och Öland måtte få utgöra var sitt taxeområde. För närvarande är vardera ön uppdelad på två taxeområden med viss fritrafik i gränstrakterna mellan dessa områden. Från abonnenterna på Öland ha krav dessutom framförts om fria samtal med Kalmar. Abonnenterna inom Marstrands och Varekils taxeområden ha gjort framställning om fria samtal med Göteborg och Uddevalla. Med hänsyn till de speciella förhållanden, som råda för ifrågavarande abonnenter, föreslår kommittén fritrafik inom hela Gotland, inom hela Öland samt mellan Öland och Kalmar, mellan Marstrand och Göteborg genom att av Göteborgs och Marstrands taxeområden bilda ett fritrafiksområde med samma abonnemangsavgifter i Marstrand som i Göteborg samt mellan Varekils taxeområde, i huvudsak omfattande öarna Orust och Tjörn, och Uddevalla centralstation med vissa mellanliggande växelstationer på fastlandet. Kommittén föreslår även, att Dalarö och Ljusterö taxeområden, i huvudsak om-

fattande skärgårdsområdet utanför Stockholm, överföras till Stockholms fritrafiksområde, varom abonnenterna i dessa taxeområden upprepade gånger gjort framställning. Den för Stockholms fritrafiksområde gällande högre abonnemangstaxan kommer då att hela året tillämpas inom Dalarö och Ljusterö taxeområden.

Kommittén framhåller särskilt, att någon inskränkning av nuvarande fritrafikförmåner icke ifrågasättes i detta sammanhang. Ej heller har kommittén velat föreslå överflyttning av en station från ett taxeområde till ett annat med mindre abonnenterna uttalat önskemål härom eller i varje fall en avsevärd majoritet av abonnenterna medgivit det. En inskränkning av befintlig fritrafik eller en icke önskad överflyttning till annat taxeområde skulle nämligen i detta sammanhang betyda en försämring av telefonförhållandena i stället för en förbättring av desamma.

Kostnaderna för den föreslagna fritrafiken ha beräknats till

engångskostnad	.....	kronor 5 455 000.
årskostnad	.....	» 1 693 000.

Utökning av landsledningsnätet.

Enligt kommittén böra de från landsbygdshåll ofta framförda önskemålen om erhållande av snabbare framkomstmöjligheter för samtal inom taxeområdena tillgodoses genom en utökning av landsledningsnätet så snart materiel- och arbetskraftförhållanden det medgiva.

Forcering av automatiseringen på landsbygden.

De önskemål, som från skilda håll framställts om öppethållning hela dygnet även vid landsbygdens telefonstationer, kunna icke tillgodoses för rimliga kostnader, så länge stationerna äro manuella. I syfte att dels få hel dygnstjänst, dels få samma allmänna telefonstandard på landsbygden som i städerna föreslår kommittén en forcering av automatiseringen på landsbygden. I samband härmed föreslås bibehållande av telefonistbetjäning vid vissa stationer inom automatiserade områden, vid vilka stationer allmänheten på landsbygden i brådskande fall skall kunna erhålla hjälp vid tillkallande av läkare, polis, brandkår o. d.

För genomförande av förslagen framlägger kommittén följande *tidsschema*, vilket bygger på förutsättningen att förslagen godkännas under första hälften av år 1946 och att erforderlig materiel och arbetskraft kan erhållas.

För utvidgning av frikretsarna beräknas åtgå en tid av sex år.

De utökade frisantalsförmånerna böra införas i den mån erforderliga ledningar hinna färdigställas. Kommittén framhåller särskilt, att det på många håll erfordras vidlyftiga kabelanläggningar och att detta förhållande givetvis måste få till följd, att den därav beroende fritrafiken icke kan införas på många år ännu.

För utökning av landsledningsnätet kan någon tid icke fixeras. Samma är förhållandet med den föreslagna forceringen av automatiseringen på landsbygden.